

A TÓTH ÁRPÁD NEMZETI TÁRSASKÖR

és a Keresztény/Keresztyén Akadémia tisztelettel meghívja magyarságismereti szabadegyetemi sorozatának a következő rendezvényére, az isaszegi Falumúzeumba (Madách u. 15.), ahol

2017. február 17-én, pénteken, 18.00 órakor

Bácsfainé dr. Hévízi Józsa

történész, az Erdélyi Szövetség elnöke tart előadást

„Egyházi és nemzetiségi autonómiák a történelmi Magyarországon” *címmel.*

A következő szabadegyetemi rendezvényeink

TÁNT: 2017. március 10-én, pénteken 18.00 órakor ismét a felújított Jókai Mór Városi Könyvtárban (Dózsa Gy. u. 2.) **Józsa Judit** művészettörténész, keramikusművész „Magyar nagyasszonyok” c. előadása.

Keresztény/Keresztyén Akadémia: március 24-én, pénteken 18.00 órakor a Falumúzeumban **Gergely Szabolcs** református lelkész tart előadást „A reformátusság nemzetmegtartó szerepe” címmel.

Az *egyházi autonómia* a századokon át a határon túlról folyamatosan beszivárgó, betelepülő „vendégmunkások” számára az önálló Erdélyi Fejedelemség XVI. századi történetében alapozódott meg. A protestáns erdélyi fejedelmek – felismerve, hogy kultúrát csak anyanyelvükön adhatnak a beköltözőknek – a XVI. századtól szorgalmazták az anyanyelvű igehirdetést, és állítottak fel nyomdát, iskolát az oláh (román) népesség számára. Miközben Európában mindenütt vallásháborúk dúltak, az 1568-as törvénnyel Erdélyben a református, lutheránus, unitárius és katolikus vallások együttes használatát elsőként engedélyezték.

János Zsigmond erdélyi fejedelem (1541-1571) elrendelte, hogy templomaikban a liturgia nyelve az egyházi szláv helyett a román legyen. I. Rákóczi György, mikor Biharban román püspökké erősítette meg Burdánfalvi Ábrahámot, az oklevélben (1641) utasítja, hogy románul prédikáljon s papjaival is úgy prédikáltasson „a szegény oláhságnak maguk születettek nyelvükön, hogy abból naponként épületet vehessenek az üdvösséges tudományban és vallásban, s így az babonás tévelygésnek homályából napról-napra világosságra vezérel-tessenek”. 1669-ben fejedelmi parancsra megnyiták az első román népiskolák. Bethlen Gábor fejedelem törvényben rendelte el 1624-ben, hogy a földesurak ne tartsák vissza a jobbágyok fiait az iskola látogatásától, mert amelyik megteszi, az 300 forint pénzbüntetést fizet. A fejedelemsz-

szony, Lorántffy Zsuzsanna Fogarason alapított román iskolát.

A 150 éves török uralmat követő felszabadulás idején I. Lipót 1690. és 1691. évi oklevelével a betelepülő görögkeleti szerbek részére a hajdúkéhoz hasonló katonai státust és egyházi autonómiát (anyanyelvű iskolák, gimnáziumok felállításával) biztosított. II. Lipót ezt az 1791. évi XXVII. törvénycikkkel megerősítette. A szlovákság, a XVIII. századtól részben a hazai szlávokból, továbbá a huszita háborúk idején érkező csehekből, morvákból, a folyamatosan bevándorló lengyelekből (lásd a családneveket Szlovákiában), ruszinokból kezd formálódni. Éppen ezzel is magyarázható, hogy evangélikus vagy katolikus vallásúak; s nagyobb önszerveződésre az autonómiával rendelkező evangélikus egyházon belül nyílt lehetőségük. Ami persze nem jelentette azt, hogy a magyarság tiltotta vagy nem engedte volna a helyi szláv nyelveket használni, gondoljunk csak Pázmány Péter kalauzának szlovák fordítására, vagy arra, hogy a magyar nemeség e régióban többnyire kétnyelvű volt, a saját birtokaikon élőkkel anyanyelvükön beszéltek (mint Esterházy Lujza és János).

Tekintettel arra, hogy a vallási megoszlás nagyon sokszor etnikai megoszlást is takart, így hozzájárultak a nemzetiségek önálló kulturális fejlődéséhez, a kulturális autonómia alapjainak kifejlődéséhez (pl. bajai zsidók, csabai görögkeleti románok, csabai szlovák evangélikus egyház).

A magyar történeti fejlődésben az etnikai és vallási tolerancia az Árpád-kortól a XIX. század végéig folyamatosan érvényesült. Utalhatunk az Intelmek szellemiségére, melyet Szent István Imre fiához intézett, továbbá a Szent Lászlótól, Kálmántól megvalósuló horvát – társországi szintű – területi autonómiára, a szász, kun területi autonómiára. A XVI-XVIII. században beköltöző, új népesség az egyházi autonómia nyelvi, kulturális – és a Határőrvidék esetében az önálló közigazgatási – kereteit használva jutott el az önálló kultúrájú népcsoportok megszerveződéséig. A reformkorban és a dualizmus idején ezeket a magyar országgyűlés törvényekben cikkelyezte be.

(Bácsfainé Dr. Hévízi Józsa)